

підставі аналізу одержаного матеріалу тварин розділяли за типами нервової системи на сильний врівноважений рухливий, сильний врівноважений інертний, сильний неврівноважений або слабкий тип.

Отже, визначення темпераменту у тварин дасть можливість господарствам різних галузей розвиватися у напрямку збільшення продуктивності та відбору найкращих представників для подальшої селекції, створювати необхідні умови утримання, годівлі з урахуванням особливостей діяльності вищої нервової системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cziszter L.T., Gavojdian D., Neamt R. Effects of temperament on production and reproductive performances in Simmental dual-purpose cows. *J. of Veterinary Behavior*. 2016. Vol. 15. P. 50–55.
2. Brandão A.P., Cooke R.F. Effects of Temperament on the Reproduction of Beef Cattle. *Animals*. 2021. Vol. 11. 3325 p.
3. Temperament in beef cattle: methods of measurement and their relationship to production / T. Sebastian et al. *Can. J. Anim.* 2011. Vol. 91. P. 557–565.
4. König von Borstel U., Euent S., Graf P. Equine behaviour and heart rate in temperament tests with or without rider or handler. 2011. Vol. 104. Issue 3. P. 454–463.
5. Effect of temperament on cortisol response to a single exercise bout in Thoroughbred racehorses - short communication / Z. Bohák et al. 2017. Vol. 65 (4). P. 541–545.
6. Atkinson L., Doyle R.E., Woodward A., Jongman E.C. Behavioural reactivity testing in sheep indicates the presence of multiple temperament traits. *Behavioural Processes*. 2022. Vol. 201. 104711 p.
7. Zambra N., Gimeno D., Blache D., van Lier E. Temperament and its heritability in Corriedale and Merino lambs. 2015. Vol. 9. Issue 3. P. 373–379.
8. Types of Higher Nervous Activity in Pigs: Characteristics of Behavior and Effects of Technological Stress / O. V. Danchuk et al. *Neurophysiology*. 2020. Vol. 52. P. 358–366.

УДК: 636.12.18.23/4.12

КОВАЛЬ І.Б., студентка

Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗЛОЧИН, НЕДБАЛІСТЬ ТА ПОМИЛКА ЛІКАРЯ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ, ШЛЯХИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ

У будь-якому суспільстві є конкретні нормативно-правові правила, що забезпечуватимуть безпечне існування в цьому суспільстві як людей, так і тварин. Права людей і тварин захищені законом. Їх порушення буде мати негативний вплив на подальшу професійну діяльність лікаря ветеринарної медицини.

Ключові слова: закон, недбалість, помилка, ветеринарія.

Завжди, впродовж майже всієї історії людства, були порядки і норми поведінки, що робили суспільство більш соціально розвиненим та безпечним. Спочатку це були примітивні поняття, що забезпечували елементарне виживання виду. Потім значну владу мала релігія, що у тому ж християнстві має 10 заповідей які дуже нагадують збірку законів, але тодішнє суспільство більше лякала анафема і відлучення від церкви ніж відповідальність перед законом. Прості норми моралі і їх межі у кожної людини різні та й особиста справа кожної людини яку релігію обрати чи взагалі відмовитися від будь-якої релігії. У будь-якому суспільстві мають бути конкретні нормативно-правові чітко сформульовані правила, що забезпечуватимуть безпечне існування в цьому суспільстві у всіх сферах життя та діяльності як людей, так і тварин. У нашій країні безпеку та порядок забезпечує чинне законодавство України, що нормалізується приймається Верховною Радою України більшістю в 226 голосів та підписується Президентом України, а також існує система петицій для розгляду яких має бути набрано 25000 підписів громадян України [1].

Законодавство також нормалізує галузь ветеринарної медицини. Зокрема законодавство захищає тварин, а саме Закон № 3447 про захист тварин від жорстокого поводження. Цей

Закон спрямований на захист від страждань і загибелі тварин унаслідок жорстокого поводження з ними, захист їх природних прав та укріплення моральності й гуманності суспільства. А також ветеринарний лікар має керуватися Законом № 1909 про ветеринарну медицину. Цей Закон визначає правові та організаційні засади здійснення діяльності у сферах забезпечення захисту здоров'я та благополуччя тварин, ветеринарної практики, виробництва, обігу та застосування ветеринарних препаратів, а також обігу побічних продуктів тваринного походження.

З власного досвіду можу навести приклади не добросовісних вчинків ветеринарних лікарів, очевидцем яких я стала. Найпоширенішим є прохання власника тварини написати під диктовку рецепт, а не писати його власноруч. Таким чином лікар знімає з себе відповідальність, за призначення даної терапії. У випадку смерті тварини чи погіршення стану здоров'я через некоректне лікування, то майже неможливо буде довести що його призначив саме цей ветеринарний лікар.

Також не рідкісним є шахрайство при кремації тварин в клініках де ця послуга є додатково оплачуваною. В таких випадках тіла тварин можуть потрапляти в сміттєві контейнери, водойми або ж також їх можуть викидати чи закопувати в лісі.

Дана ситуація, що описує лікарську недбалість, сталася в місті, де я проживаю на даний момент часу. В приватному секторі не встановленою особою чи групою осіб було проведено згодовування собакам отрути для щурів. Всі потерпілі тварини мешкали на території приватних будинків. Безхатніх тварин, зокрема собак, в даній частині міста немає. Я та ще декілька власників потерпілих тварин звернулися до ветеринарної клініки. Лікар, без проведення додаткових досліджень та належного збору анамнестичних даних, встановив діагноз та в якості лікування застосував протиблювотний засіб, також даний лікар не проінформував власників про те, який він застосував препарат. Згодом всі отруєні тварини, власники яких звернулися до цієї клініки, загинули. Серед тварин, що належали мені, загинув пес та кішка які теж відвідали цю клініку. Потім ті ж самі ознаки отруєння проявилися і в інших моїх домашній тварин, лікування яких я провела сама – згодом вони одужали.

Я вважаю, що ще на початку обрання професії потрібно враховувати всі ризики. Будь-хто може допустити помилку враховуючи людський фактор. Потрібно уважно ставитися до всіх деталей, безпосередньо слідувати закону та професійній етиці. Важливим фактором професійної етики та, зокрема, уникнення подальших конфліктних ситуацій є попередження власників тварини про всі можливі ризики. Також потрібно бути готовим до взяття на себе відповідальності за допущені помилки, а не намагатися їх приховати чи обійти закон. У випадках що являються занадто складними для того чи іншого ветеринарного лікаря, і що прямопропорційно з рівнем складності збільшує ризик допущення помилок, на мою думку, слід відмовитися від даного клієнта, порадити звернутися до іншої клініки чи спеціаліста відповідно з обґрунтуванням усіх ризиків та складності ситуації. Навіть застаріла техніка, її відсутність, не точність чи не справність може стати причиною такої ситуації, а не завжди рівень кваліфікації лікаря ветеринарної медицини.

На мій суб'єктивний погляд далеко не всі люди, зокрема й ветеринари, керуються поняттями гуманності та толерантності, особливо стосовно тварин. Але не залежно від світогляду та рівня емпатії ми в першу чергу повинні керуватися законом та відповідальністю перед пацієнтами і суспільством. Також важливим чинником є збереження своєї репутації, що впливає на потік клієнтів, доходи та працевлаштування. Дотримання законодавства та професійної етики в будь-якій професії впливає на якість роботи та життя як суспільства, так і кожного окремого працівника.

Якість та безпечність життя в суспільстві в першу чергу залежить від кожного з нас, а саме від наших поглядів та вчинків, тому об'єктивно раціональним є дотримання законодавства, професійної добросовісності та етики для забезпечення достатнього рівня цих показників. Працівники в галузі ветеринарної медицини, так само як інші громадяни України, відповідно має не порушувати закон, а також права людей і тварин які також

захищені законом, що буде мати негативний вплив на подальшу професійну діяльність даної особи та на життя потерпілої сторони і загалом на суспільство. У сучасному суспільстві сформувався так званий «парадокс толерантності» яке говорить, що «людина яка не толерантно ставиться до інших, то не може вимагати толерантного ставлення до себе від інших», я вважаю, що схоже правило можна застосувати до професійної доброчесності та етики у всіх професіях, зокрема і ветеринарній медицині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. URL:<https://petition.president.gov.ua/> - електронні петиції

УДК: 636.12.14.25.8/2

КОВТУНЕНКО А.О., студентка
Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ВІДНОШЕННЯ ДО ЕВТАНАЗІЇ ЛІКАРЯ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ВЛАСНИКІВ ТВАРИН

У нинішні дні проблема евтаназії тварин досі не знайшла однозначної оцінки в суспільстві. Частина людства вважає евтаназію, як спосіб негуманного поводження з тваринами та вбивством, інша – як процес безболісного приближення до смерті його улюбленця, який може бути невиліковно хворим або дуже старим.

Ключові слова: тварина, евтаназія, гуманне поводження.

Кожен господар рано чи пізно має зіткнутись зі смертю свого домашнього улюбленця. Але, на жаль, не всі тварини доживають до глибокої старості і спокійно йдуть в інший світ, просто не прокинувшись одного ранку. Нерідко останні роки життя братів наших менших проходить у постійних відвідуваннях ветеринарних клінік та дорогих лікуваннях, які не приносять очікуваного результату. Надія на порятунок втрачається, улюбленцю стає все гірше з кожним днем. Тоді, кожен господар починає замислюватись про смерть улюбленця, як єдиний метод позбавлення його від страшених мук.

«Евтаназія – це дія, що за своєю природою чи наміром виконавця спричиняє умертвіння тварин гуманними методами, що не викликає у них відчуття тривоги або страху та виключає їх посмертні страждання» [1]. Цей термін часто трактується, як «легке помирання», що найбільш точно передає суть цієї процедури.

Рішення про евтаназію дається не легко, а після проведення процедури власник тварини часто картає себе за скоєне. Цей шлях проходять тисячі власників тварин. І сперечатися можна постійно, чи виправдана евтаназія для тварини, чи ні.

З мого досвіду, хочу навести приклад такого випадку. Працюючи у ветеринарній клініці, у відділення реанімації та інтенсивної терапії потрапив собака, золотистий ретривер Лакі. Власники були в розпачі, адже йому поставили страшний діагноз - рак кишечнику. Стадія раку в Лакі була запущеною, він втратив значну кількість ваги, відмовлявся від їжі, майже не вставав на лапи та не міг виконувати свої природні потреби. Господарі Лакі відмовились від лікування, адже розуміли, що воно буде малоефективним і не приведе ні до якого результату. При цьому, при спробах обговорити евтаназію тварини, вони завжди були негативно налаштовані та не йшли на контакт, адже вважали це вбивством свого улюбленця. Власники хотіли, щоб їх собака помер своєю смертю. Лакі залишився в клініці, єдине, що можна було зробити, щоб полегшити його страждання – вводити знеболювальні засоби, які, на жаль, не завжди допомагали. Собака помер через тиждень, який провів в невеличкому боксі клініки. Весь цей час я спостерігала, як він страждав. Лакі постійно лежав й випорожнювався під себе. Тварина була змучена, підвивала від болю та постійно поглядом молила про допомогу. Це був найскладніший для мене період під час моєї роботи у ветеринарній клініці. Бачити постійні муки тварини і розуміти, що ти ніяк не можеш їй